

Editorial

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

je mi velkou ctí, že vás můžu oslovit formou editoriału posledního čísla České urologie v roce 2021. A zcela cíleně si dovolím zakončit tento rok úplně jinak, než to vídáme všude kolem sebe, tedy hodnocením dopadu covidu-19 na náš osobní nebo profesní život. V několika posledních číslech České urologie jsem našel pěkná ohlédnutí za atestacemi, kmenovými zkouškami, urologickými vzdělávacími akcemi nebo možnostmi různých povinných vzdělávacích akcí ve formě od prezenční přes hybridní až po čistě virtuální. Dovolím si ve svém příspěvku obrátit svůj pohled od školenců či rezidentů na opačnou stranu, na školitele.

Jako „mladý“ přednosta kliniky jsem byl současně jmenován garantem oboru urologie na naší lékařské fakultě a jedním z mých cílů při nástupu do funkce bylo nastavit efektivní systém postgraduálního vzdělávání lékařů, který by byl spravedlivý (nikoliv protekční nebo naopak perzekující), kontinuální (nikoliv nárazový), udržitelný a hlavně fungující, tedy v reálném čase bez zbytečné prodlevy produkující specialisty – urology, na „D.O.C.“ kterých (ti, co víno nemusí, prominou) může být jejich školitel hrdý. Zde již ale bruslím na tenčím ledě, protože v dnešní době již neobstojí oblíbená motivační věta: „Máš maturitu, poraď si!“, ale chci se spíše věnovat tomu, jak my, školitelé a garanti, můžeme systém postgraduální výuky vylepšit.

Co od nás vyžaduje zákon?

Školitelem (budu se věnovat pouze urologii, nikoliv nástavbám) může být lékař se specializovanou způsobilostí a minimálně tříletou praxí po získání specializované způsobilosti v daném oboru. Byť dle vzdělávacího programu pro urologii je v akreditovaném zařízení dostačující, aby byl úvazek školitele minimálně 0,5, v akreditovaném zařízení, které je fakultní nemocnicí, musí mít školitel součet úvazku ve FN a na univerzitě 1,0 a musí soustavně vykonávat zdravotnické povolání. Tento paragraf komplikuje situaci zejména tam, kde specializovaný urolog ve FN nemá úvazek na fakultě a má třeba částečný úvazek jinde. V takovém případě již školitelem být

nemůže. Jeden školitel může vykonávat odborný dozor nad nejvýše dvěma lékaři (tedy těmi, kteří se připravují na kmen) a odborný dohled nad nejvýše třemi lékaři (tedy lékaři s již ukončeným kmenem). V případě kombinace je pořád maximální počet školenců na jednoho školitele tři. Školitel uchazeče se účastní atestační zkoušky. Pokud tomu tak není, účastní se zkoušky garant nebo jím určený jiný lékař se specializovanou způsobilostí v oboru. Ze zákona má školitel zejména dohlížet na odbornou stránku výkonu zdravotnického povolání, prověřovat teoretické a praktické znalosti a zajišťovat kontinuální odborný dozor a odborný dohled nad přidělenými školenci.

Metody plnění tohoto posledního zmíněného bodu jsou jistě individuální, současně by však v rámci jednoho pracoviště neměla panovat výrazná diverzita, aby nebyly narušeny principy, které jsem již zmínil. Jaké konkrétní kroky jsem tedy zavedl já jako garant a současně školitel?

V první řadě jasné rozdělení školitel–školeneč, a to nejen na papíře, ale i při běžné klinické praxi, kdy je vždy preferován odborný dozor nebo dohled přiděleným školitelem. Myslím si, že to pomáhá při budování vzájemné důvěry a jakési formy pracovního vztahu. Dále systém kontinuálního stážování, kdy dle celoročního rozpisu je vždy současně na stáži jeden kmenista a jeden atestant. Každý lékař má vytvořenou excelovskou tabulku, ve které vždy na konci měsíce aktualizuje absolvované stáže/kurzy a počet provedených (splněných) výkonů dle požadavků vzdělávacího programu. Na základě těchto údajů (které jsou v tištěné formě na sekretariátě) jsou pak lékaři vypisováni do operačních programů a doplňují si chybějící počty výkonů. Navíc jsou tabulky přístupné všem lékařům a mohou tedy i srovnávat stav své přípravy s podobně služebně starými kolegy. Velmi intenzivně využíváme oficiální autorizovanou komunikační platformu FN Brno, tedy MS Teams, kdy v různých skupinách mají lékaři k dispozici přehled veškeré platné legislativy týkající se specializačního vzdělávání, dále elektronické výukové zdroje, jako jsou například nejnovější edice

věhlasných urologických učebnic a atlasů, aktuální doporučení EAU a mnoho dalšího (např. prezentace z klinických seminářů, vlastní publikace pracoviště, prezentace pro výuku mediků či zajímavé odkazy na jiné vzdělávací materiály). Nikdo tedy nemůže namítat, že se nemá z čeho učit. Ve standardní ambulanci je zaveden měsíční rotační systém, každý z lékařů je navíc dle své preference nebo aktuálních potřeb pracoviště zařazen do týmu specializované poradny, kde se dále odborně profiluje. Jednotlivé týmy mají své vlastní vědecko-výzkumné úkoly, které konzultují se svými školiteli a vedoucími skupin. Velmi efektivním mechanismem je komunikační skupina řešící složitější indikace k výkonům, ze které pak vychází definitivní rozhodnutí vedení kliniky ohledně dalšího postupu. Výrazně tak ubylo případů, kdy se na ranním hlášení, u již přijatého pacienta, kontraindikuje mladším lékařem indikovaná operace či léčebný postup. Místo toho existuje další edukativní a také výchovný prvek.

Po dobu ročního fungování tohoto systému se nám podařilo dohnat deficit stáží u kmenistů a atestantů (a ukončit zkouškou, resp. se přihlásit v termínu), eliminovat pocit nespravedlnosti při

vypisování operačních programů a snad i motivovat školence, aby si pečlivě plnili své povinnosti a systematicky se vzdělávali. A samozřejmě, aby četli Českou urologii. Pozitivní zpětná vazba od lékařů při evaluačních pohovorech (které určité pravidelně provádíte) je tou pomyslnou třesničkou na dortu.

Budme tedy my, kteří jsme v pozici školitelů, dobrými školiteli. Dozorujme, dohlížejme, ukazujme, trpělivě asistujme a vysvětlujme, sdílejme své zkušenosti. Ať můžeme na konci specializační přípravy s klidným svědomím říct svým školencům: „Jsi připraven“.

Přeji všem čtenářům České urologie klidný konec roku 2021 a ničím nerušené zasloužené chvíle oddechu a radosti s jejich nejbližšími. Ať náš život není jenom o zdraví a nemocech, ale hlavně o lásce, přátelství a zdravých mezilidských vztazích.

MUDr. Michal Fedorko, Ph.D., FEBU
Urologická klinika FN Brno
Jihlavská 20, 625 00 Brno
fedorko.michal@fnbrno.cz
V Brně 19. 10. 2021

